

Wprowadzenie	17
 Część I	
SYSTEM BANKOWY	19
 Rozdział 1. Charakterystyka systemu bankowego	
– uwarunkowania instytucjonalne	
Małgorzata Zaleska	21
1.1. Instytucjonalizm w działalności bankowej	21
1.2. Charakterystyka systemu bankowego	24
1.2.1. Prezentacja centralnych instytucji systemu bankowego	24
1.2.2. Charakterystyka banków	26
1.2.3. Instytucja pieniądza elektronicznego	31
Bibliografia	32
 Rozdział 2. Bank centralny i instrumenty polityki pieniężnej	
Andrzej Kaźmierczak	34
2.1. Funkcje banku centralnego	34
2.2. Cele polityki pieniężnej	35
2.2.1. Cel strategiczny i cel pośredni	35
2.2.2. Cel operacyjny	36
2.2.3. Polityka stałej zasady a polityka dyskrecyjna	38
2.3. Instrumenty polityki pieniężnej	39
2.3.1. Stopy procentowe banku centralnego	40
2.3.2. Wskaźnik rezerw obowiązkowych	40
2.3.3. Operacje kredytowo-depozytowe banku centralnego	43
2.3.4. Operacje otwartego rynku	47
2.3.5. Instrumenty sterowania bezpośredniego	52

Rozdział 3. Nadzór nad rynkiem finansowym, ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru bankowego

Małgorzata Zaleska	57
3.1. Geneza powstania nadzoru nad rynkiem bankowym	57
3.2. Pojęcie, organizacja i cele działania nadzoru	58
3.3. Zakres oddziaływania nadzoru	61
3.3.1. Licencjonowanie działalności bankowej	61
3.3.2. Regulacje nadzorcze	64
3.3.3. Inspekcje i sankcje nadzorcze	67
Bibliografia	69

Rozdział 4. System gwarantowania depozytów

Małgorzata Zaleska	70
4.1. Geneza powstania systemów gwarantowania depozytów	70
4.2. Modele systemów gwarantowania depozytów	71
4.3. Organizacja i sposoby finansowania działalności systemów gwarantowania depozytów	72
4.4. Zasady gwarantowania depozytów	75
4.5. Działalność pomocowa systemów gwarantowania depozytów	78
4.6. Działalność analityczna systemów gwarantowania depozytów	81
Bibliografia	83

Rozdział 5. Instytucje wspierające sektor bankowy

Jan Koleśnik, Aleksandra Palimąka	84
5.1. Związek Banków Polskich	84
5.1.1. Rola i zadania ZBP	84
5.1.2. Bazy danych	86
5.1.3. Bankowy Arbitraż Konsumencki	90
5.2. Biuro Informacji Kredytowej SA	91
5.3. InfoMonitor – Biuro Informacji Gospodarczej SA	94
5.4. Krajowa Izba Rozliczeniowa SA	96
Bibliografia	99

Część II

SEGMENTACJA PRODUKTÓW I USŁUG BANKOWYCH 101

Rozdział 1. Znaczenie segmentacji w budowaniu przewagi konkurencyjnej banku

Emil Ślăzak	103
1.1. Koncepcja przewagi konkurencyjnej w strategii rynkowej banku	103
1.2. Czynniki przewagi konkurencyjnej na rynku usług bankowych	107
1.3. Zalety strategiczne procesu segmentacji	110

1.4. Zasady efektywnej strategii segmentacji	112
1.5. Kryteria segmentacji klientów indywidualnych	115
1.5.1. Segmentacja geograficzna	116
1.5.2. Segmentacja demograficzna	116
1.5.3. Segmentacja behawioralna	118
1.5.4. Segmentacja psychograficzna	121
1.6. Kryteria segmentacji klientów instytucjonalnych	123
Bibliografia	126

Rozdział 2. Bankowość inwestycyjna

Krzysztof Borowski	127
2.1. Pojęcie i rozwój bankowości inwestycyjnej	127
2.2. Operacje na rynku papierów wartościowych	129
2.2.1. Działalność brokerska (<i>broking</i>)	129
2.2.2. Działalność dealerska (<i>dealing</i>)	130
2.2.3. Sprzedaż bezpośrednia wąskiej, określonej grupie inwestorów (<i>private placement</i>)	132
2.2.4. Pośrednictwo w sprzedaży papierów wartościowych (<i>selling agent</i>)	133
2.2.5. Projektowanie i handel finansowymi instrumentami pochodnymi (<i>financial derivatives</i>)	133
2.2.6. Organizacja własnych i obcych emisji (<i>issue broking and dealing</i>)	134
2.2.7. Gwarantowanie emisji (<i>underwriting</i>)	137
2.2.8. <i>Private banking</i>	138
2.3. Operacje na rynku pieniężnym	138
2.3.1. Transakcje na rynku papierów dłużnych przedsiębiorstw (<i>commercial papers</i>)	138
2.3.2. Transakcje na rynku papierów skarbowych	140
2.3.3. Transakcje na rynku międzybankowym	140
2.3.4. Transakcje na rynku walutowym	140
2.4. Zarządzanie funduszami	142
2.4.1. Zarządzanie płynnymi aktywami i udziałami klientów (<i>portfolio management</i> lub <i>asset management</i>)	142
2.4.2. Tworzenie i zarządzanie funduszami wspólnego inwestowania (<i>mutual funds</i>)	143
2.4.3. Tworzenie i zarządzanie funduszami podwyższonego ryzyka (<i>venture capital fund</i> i <i>private equity</i>)	148
2.5. Doradztwo finansowe (<i>corporate finance</i>)	148
2.5.1. Tworzenie serwisu informacji gospodarczej i doradztwo inwestycyjne	148
2.5.2. Sporządzanie analiz wykonalności projektów inwestycyjnych (<i>feasibility study</i>)	149
2.5.3. Opracowanie strategii i prowadzenie restrukturyzacji przedsiębiorstw	149
2.5.4. Opracowanie strategii przejmowania i łączenia (podziału) przedsiębiorstw	149
2.5.5. Organizacja i prowadzenie wspomaganego wykupu przedsiębiorstw ...	150

2.5.6. Projektowanie sekurytyzacji (<i>securitization</i>)	150
2.5.7. Działalność na rynku nieruchomości	150
2.6. Nowe trendy w bankowości inwestycyjnej na rynkach światowych	151
2.7. Bankowość inwestycyjna w Polsce	151
Bibliografia	154

Rozdział 3. Bankowość korporacyjna

Robert Jagiełło	157
3.1. Pojęcie bankowości korporacyjnej i przedmiot działalności	157
3.2. Rachunek bankowy	158
3.2.1. Aspekty prawne otwierania i prowadzenia rachunków bankowych	158
3.2.2. Rodzaje rachunków bankowych	158
3.3. Zarządzanie nadwyżkami środków pieniężnych	159
3.3.1. Lokaty terminowe	159
3.3.2. Papiery wartościowe	160
3.3.3. Rachunek skonsolidowany (<i>cash pooling</i>)	160
3.4. Finansowanie działalności przedsiębiorstwa	161
3.4.1. Kredyt w rachunku bieżącym	162
3.4.2. Kredyt w rachunku kredytowym	162
3.4.3. Kredyty wekslowe	163
3.4.4. Kredyt inwestycyjny średnio- i długoterminowy	164
3.4.5. Kredyt konsorcjalny	164
3.4.6. Faktoring i forfaiting	166
3.4.7. Leasing	167
3.4.8. Organizacja emisji dłużnych papierów wartościowych	167
3.4.9. Sekurytyzacja aktywów	169
3.4.9.1. Uczestnicy procesu sekurytyzacji	170
3.4.9.2. Przebieg procesu sekurytyzacji	174
3.4.9.3. Zalety sekurytyzacji dla inicjatora	177
3.4.10. Gwarancje, poręczenia i awale	178
3.5. Produkty rozliczeniowe i finansujące działalność handlową (<i>trade finance</i>) ...	179
3.5.1. Rozliczenia bezgotówkowe	179
3.5.2. Rozliczenia gotówkowe	182
3.6. Bankowość elektroniczna dla korporacji	182
3.6.1. Systemy wspomagające relacje z biznesem (B2B)	183
3.6.2. System Elektronicznej Prezentacji i Płatności za Rachunki (EBPP – <i>Electronic Bill Presentment and Payment</i>)	183
3.6.3. Elektroniczne raportowanie	184
3.7. Doradztwo finansowe	184
Bibliografia	185

Rozdział 4. Bankowość detaliczna

Marcin Mikołajczyk.....	187
4.1. Pojęcie bankowości detalicznej i przedmiot działalności	187
4.1.1. Pojęcie bankowości detalicznej	187
4.1.2. Produkty bankowości detalicznej	188
4.1.2.1. Rachunki bankowe	189
4.1.2.2. Produkty i usługi depozytowe	190
4.2. Inne produkty bankowości detalicznej i podmioty je oferujące	193
4.2.1. Fundusze inwestycyjne	193
4.2.2. Indywidualne Konta Emerytalne	193
4.2.3. Produkty finansujące	194
4.2.4. Produkty rozliczeniowe	198
4.2.5. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	199
4.2.6. Pośrednicy usług finansowych	200
4.2.7. <i>Private banking</i>	200
4.2.8. Usługi dodatkowe	201
Bibliografia	201

Rozdział 5. Bankowość hipoteczna

Marcin Liberadzki, Aleksandra Palimąka	203
5.1. Działalność banku hipotecznego i nadzór nad nim	203
5.1.1. Pojęcie i przedmiot działalności banku hipotecznego	203
5.1.2. Normy ostrożnościowe i nadzór nad działalnością banku hipotecznego	205
5.1.3. Inne regulacje prawne zwiększające bezpieczeństwo banku hipotecznego	207
5.2. Kredyt hipoteczny	208
5.2.1. Pojęcie i przedmiot kredytu hipotecznego	208
5.2.2. Kredyt hipoteczny a kredyt mieszkaniowy	211
5.2.3. Zabezpieczenia kredytu hipotecznego	212
5.2.3.1. Hipoteka	212
5.2.3.2. Dług gruntowy	216
5.3. Refinansowanie działalności banku hipotecznego	217
5.3.1. Metody refinansowania portfela kredytów hipotecznych	217
5.3.2. Pojęcie i rodzaje listów zastawnych	222
5.3.3. Listy zastawne a <i>mortgage backed securities</i>	223
Bibliografia	226

Rozdział 6. Bankowość elektroniczna

Emil Ślęzak, Krzysztof Borowski	227
6.1. Istota bankowości elektronicznej	227
6.2. Ewolucja bankowości elektronicznej	230
6.3. Rodzaje elektronicznych form dystrybucji usług i produktów bankowych	232
6.3.1. Bankowość internetowa	232
6.3.2. Systemy home/office banking	241

6.3.3. Bankowość telefoniczna (<i>phone banking</i>)	244
6.3.4. Bankowość mobilna (<i>mobile banking</i>)	245
6.3.4.1. SMS banking	246
6.3.4.2. WAP w usługach bankowych	247
6.3.4.3. Systemy Sim Tool Kit	247
6.3.5. Instrumenty płatności bezgotówkowych	248
6.3.5.1. Karty płatnicze	249
6.3.5.2. Instrumenty pieniądza elektronicznego	254
6.3.6. Telewizja interaktywna	259
6.4. Funkcjonowanie wirtualnych biur maklerskich	261
6.4.1. Dostęp do rachunku inwestycyjnego i dokonywanie transakcji on-line	262
6.4.2. Zakup, konwersja i umarzanie jednostek uczestnictwa jednostki funduszy inwestycyjnych	262
6.4.3. Śledzenie notowań on-line	263
6.4.4. Inwestowanie z jednego rachunku w kilku miejscach świata jednocześnie	263
6.4.5. Serwis informacyjny wirtualnych biur maklerskich	264
6.4.6. Sposoby powiadamiania inwestorów	265
6.4.7. Składanie zleceń przez telefon lub za pośrednictwem faksu	266
6.4.8. Oplaty i prowizje stosowane przez wirtualne biura maklerskie	267
6.4.9. Korzyści płynące dla klientów internetowych biur maklerskich	267
Bibliografia	268

Część III

RYZYKO BANKOWE	273
-----------------------------	-----

Rozdział 1. Charakterystyka, rodzaje i źródła ryzyka bankowego	
Robert Jagiełło	275
1.1. Pojęcie ryzyka w teorii przedsiębiorstwa	275
1.2. Pojęcie ryzyka bankowego	278
1.3. Klasyfikacja ryzyka bankowego	279
1.4. Czynniki wpływające na ryzyko bankowe	288
Bibliografia	293

Rozdział 2. Ryzyko kredytowe	
Maciej S. Wiatr, Robert Jagiełło	295
2.1. Indywidualne ryzyko kredytowe – komponenty systemu zarządzania	295
2.1.1. Istota, przedmiot i podstawowe rodzaje ryzyka kredytowego	295
2.1.1.1. Istota i przedmiotowy zakres ryzyka kredytowego	295
2.1.1.2. Klasyfikacje ryzyka kredytowego	296
2.2. Determinanty ryzyka w działalności kredytowej banku	300
2.2.1. Zewnętrzne determinanty ryzyka kredytowego	302
2.2.2. Wewnętrzne determinanty ryzyka kredytowego	305

2.3. System zarządzania indywidualnym ryzykiem kredytowym	307
2.4. Zdolność kredytowa – pojęcie, kryteria oceny i zakres badania	308
2.4.1. Analiza dyskryminacyjna – ilościowy model oceny ryzyka kredytowego	312
2.5. Ogólne założenia i konstrukcja współczesnych ratingów kredytowych	316
2.5.1. Ocena ryzyka przedsięwzięć inwestycyjnych dla potrzeb banku	322
2.5.1.1. Inwestycje i feasibility study	322
2.5.1.2. Metody oceny projektów inwestycyjnych dla potrzeb banku ..	323
2.5.2. Ocena zdolności kredytowej w zakresie kredytów detalicznych	324
2.5.3. Zabezpieczenia spłaty kredytów	327
2.6. Monitoring kredytowy	331
2.7. Działania restrukturyzacyjno-wyndykacyjne	333
2.8. Portfelowe ryzyko kredytowe	336
2.8.1. Kryteria analizy ryzyka portfela kredytowego	336
2.8.2. Portfelowe modele ryzyka kredytowego	342
2.8.2.1. Cele modelowania ryzyka kredytowego	344
2.8.2.2. Charakterystyka modeli portfelowych	345
Bibliografia	386

Rozdział 3. Ryzyko cenowe

Andrzej Krysiak, Paweł Niedziółka	389
---	-----

3.1. Ryzyko stopy procentowej	389
3.1.1. Teoria i struktura terminowa stóp procentowych	389
3.1.2. Istota ryzyka stopy procentowej	391
3.1.3. Składniki ryzyka stopy procentowej	393
3.1.4. Metody pomiaru ryzyka stopy procentowej	394
3.1.5. Strategie zarządzania ryzykiem stopy procentowej	402
3.2. Ryzyko walutowe	403
3.2.1. Wybrane pojęcia z zakresu rynku walutowego	403
3.2.2. Kurs walutowy – rodzaje kursów walutowych oraz zasady ich kwotowania	404
3.3. Kursy walutowe – typologia wg różnych kryteriów	405
3.4. Czynniki determinujące poziom kursu walutowego	408
3.5. Ryzyko walutowe – definicja pojęcia	412
3.6. Pozycje walutowe oraz miary ryzyka walutowego	413
3.7. Metody ograniczania ryzyka walutowego	415
3.8. Polski rynek finansowy w perspektywie wejścia do strefy euro	416
Bibliografia	419

Rozdział 4. Ryzyko operacyjne

Emil Ślęzak	421
-------------------	-----

4.1. Istota ryzyka operacyjnego	421
4.2. Czynniki wzrostu znaczenia ryzyka operacyjnego w bankach	423
4.3. Klasyfikacja ryzyka operacyjnego	425

4.4. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym	431
4.5. Klasyfikacja metod szacowania ryzyka operacyjnego	433
4.5.1. Metody ilościowe	434
4.5.1.1. Metoda szacowania wartości zagrożonej (<i>Operational Value at Risk</i>)	434
4.5.1.2. Metoda wyznaczania wartości ekstremalnych (<i>Extreme Value Theory</i>)	436
4.5.1.3. Metody scenariuszy awaryjnych	436
4.5.2. Metody jakościowo-ilościowe	437
4.5.2.1. Metoda kluczowych czynników ryzyka (KRI)	437
4.5.2.2. Modele sieci Bayesowskich	439
4.5.2.3. Modele oparte na zrównoważonej karcie wyników (<i>balanced scorecard</i>)	440
4.5.2.4. Metoda Six Sigma (6 σ)	441
4.5.3. Metody jakościowe	442
4.5.4. Metody heurystyczne	442
4.6. Znaczenie kontroli wewnętrznej w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym	444
Bibliografia	447

Rozdział 5. Nowa Umowa Kapitałowa/Dyrektywa CRD

Jan Koleśnik	449
5.1. Regulacje nadzorcze końca XX wieku	449
5.1.1. Prace Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego	449
5.1.2. Unijne i polskie regulacje w zakresie wymogów kapitałowych	451
5.2. Postanowienia Nowej Umowy Kapitałowej	454
5.2.1. Geneza powstania, struktura i zakres stosowania Nowej Umowy Kapitałowej	454
5.2.2. Filar I – Minimalne wymogi kapitałowe	457
5.2.2.1. Współczynnik adekwatności kapitałowej	457
5.2.2.2. Ryzyko kredytowe	458
5.2.2.3. Ryzyko operacyjne	465
5.2.3. Filar II – Proces analizy nadzorczej	467
5.2.3.1. Znaczenie analizy nadzorczej	467
5.2.3.2. Podstawowe zasady analizy nadzorczej	467
5.2.4. Filar III – Dyscyplina rynkowa	470
5.2.4.1. Uwagi ogólne	470
5.2.4.2. Częstotliwość publikacji	470
5.2.4.3. Istotność informacji	471
5.3. Nowa Umowa Kapitałowa a Dyrektywa CRD	471
5.3.1. Termin wejścia w życie	471
5.3.2. Zakres stosowania	472
5.3.3. Wagi ryzyka	473
5.3.4. Współpraca pomiędzy nadzorami	473
Bibliografia	474

Rozdział 6. Zastosowanie instrumentów pochodnych do zarządzania ryzykiem bankowym

Paweł Niedziółka	477
6.1. Instrumenty pochodne – definicja, geneza, klasyfikacja oraz struktura rynku	477
6.2. Instytucje finansowe na rynku instrumentów pochodnych – ograniczenia inwestycyjne	481
6.3. Walutowe instrumenty pochodne	482
6.4. Procentowe instrumenty pochodne	489
6.5. Instrumenty pochodne typu „Equity linked” (kontrakty indeksowe, opcje na akcje, IPU)	494
6.6. Derywaty kredytowe (CDS, TRS, CSO)	498
6.7. Ryzyko instrumentów pochodnych	500
Bibliografia	501

Część IV

ZASADY KALKULACJI FINANSOWYCH I OCENY BANKU	505
--	-----

Rozdział 1. Podstawy kalkulacji finansowych

Jerzy Nowakowski, Kamil Liberadzki	507
1.1. Stopy procentowe	507
1.1.1. Definicje i oznaczenia	508
1.1.2. Oprocentowanie proste	509
1.1.3. Oprocentowanie składane	509
1.1.3.1. Kapitalizacja dyskretna	509
1.1.3.2. Kapitalizacja ciągła	510
1.1.4. Efektywna roczna stopa procentowa	510
1.1.5. Realna stopa procentowa	511
1.1.6. Dyskonto handlowe. Stopa dyskonta	511
1.1.7. Dyskontowanie matematyczne	512
1.1.7.1. Stochastyczne modele stopy procentowej – struktura terminowa stóp procentowych	513
1.2. Kalkulacja parametrów wybranych papierów wartościowych	517
1.2.1. Bony skarbowe	517
1.2.2. Obligacje skarbowe	519
1.2.3. Certyfikaty depozytowe	522
1.2.4. Weksle	523
Bibliografia	524

Rozdział 2. Kalkulacja cen oraz efektywności produktów i usług bankowych

Emil Ślęzak, Krzysztof Borowski	525
2.1. Znaczenie instrumentów oceny efektywności w operacjach depozytowo-kredytowych	525

2.2. Metody kalkulacji marż odsetkowych	527
2.3. Tradycyjne metody kalkulacji marży odsetkowej	527
2.3.1. Metoda poolu	527
2.3.2. Metoda bilansu warstwowego	529
2.4. Współczesne metody kalkulacji marży odsetkowej	531
2.4.1. Metoda rynkowych stóp procentowych	531
2.4.2. Kalkulacja marż cząstkowych z tytułu warunków rynkowych transakcji	532
2.4.3. Kalkulacja marż cząstkowych z tytułu transformacji terminów i otwar- tych pozycji walutowych	534
2.4.4. Marża odsetkowa brutto a netto w metodzie odsetek rynkowych	535
2.4.5. Metoda bieżącej wartości transakcji	537
2.5. Kalkulacja efektywności operacji pozaodsetkowych	538
2.6. Kalkulacja cen i efektywności produktów i usług w bankowości inwestycyjnej	542
2.6.1. Dochody banków inwestycyjnych	543
2.6.2. Filozofia finansowa banków inwestycyjnych	543
2.6.2.1. Funkcja pośrednictwa	544
2.6.2.2. Sposób realizacji funkcji pośrednictwa	546
2.6.2.3. Charakter przychodów	547
2.6.4. Przychody banków inwestycyjnych z tytułu zarządzania portfelem	552
2.6.5. Koszty budowy własnego zespołu analitycznego przez inwestora	553
2.6.6. Wynagrodzenia banków z tytułu usług inżynierii finansowej i doradztwa	558
2.6.7. Specyfika wynagrodzeń banków inwestycyjnych	559
Bibliografia	562

Rozdział 3. Sprawozdawczość bankowa i system raportowania w banku

Marcin Mikołajczyk, Ewa Miętkiewska	565
3.1. Sprawozdawczość bankowa (MSR)	565
3.1.1. Potrzeby informacyjne i podstawy prawne sprawozdawczości bankowej	565
3.1.2. Bankowy plan kont	567
3.1.3. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości/Międzynarodowe Stan- dardy Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF)	571
3.1.3.1. MSSF 1 i MSR 1	572
3.1.3.2. MSR 30	573
3.1.3.3. MSR 32	574
3.1.3.4. MSR 36	575
3.1.3.5. MSR 39	577
3.2. System raportowania w banku	583
3.2.1. Podstawa prawna raportowania na potrzeby statystyki monetarnej i nadzorczej	583
3.2.2. Zakres, forma i terminy przekazywania danych na potrzeby ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	584
3.2.3. Zakres, forma i terminy przekazywania danych niezbędnych do sporządzenia bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej	585

3.2.4. Zakres, tryb i terminy przekazywania przez banki objęte obowiązkowym systemem gwarantowania informacji do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	586
3.2.5. Inne obowiązki sprawozdawcze banków – roczne sprawozdania finansowe	587
3.2.6. Nowe standardy przekazywania danych (COREP i FINREP)	591
Bibliografia	592
 Rozdział 4. Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej banku	
Małgorzata Zaleska	594
4.1. Podmioty sporządzające analizy i odbiorcy wyników, z uwzględnieniem stopnia dostępności danych	594
4.2. Zakres, cel i czas analizy	596
4.3. Metody analizy	598
4.3.1. Wstępna analiza sprawozdań finansowych	599
4.3.2. Analiza wskaźnikowa i jej rozwinięcie	602
4.3.2.1. Wskaźniki wypłacalności	603
4.3.2.2. Wskaźniki płynności	605
4.3.2.3. Wskaźniki efektywności/rentowności	606
4.3.2.4. Ocena efektywności metodą DEA (<i>Data Envelopment Analysis</i>)	614
4.3.2.5. Wpływ jakości usług na efektywność banku	616
4.3.2.6. Wskaźniki jakości aktywów i zobowiązań pozabilansowych ..	618
4.3.3. Systemy wczesnego ostrzegania	619
4.4. Interpretacja wyników	625
4.5. Ocena banku w oparciu o czynniki niemierzalne (analiza jakościowa)	627
Bibliografia	628